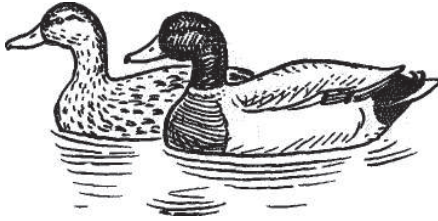

EENDEN EN KUIKENS

Les 1: Eenden en kuikens.

Nodig:

Van Milieueducatie te leen:

- speelgoedeenden of lokeenden, ♂ en ♀
- dvd : "eendenkuikens, eend"

Zelf verzorgen:

- grote teil met water of watertafel
- kippenei
- per kind een stuk stevig papier (A5) om eend van te knippen
- aantal schoteltjes met klontje boter/margarine
- veertjes
- aantal teiltjes met water
- aantal bekertjes

Tijd: ± 1½ uur

Lesinhoud: Aan lokeenden wordt het uiterlijk van wilde eenden en de verschillen tussen mannetjes en vrouwtjes bekeken. Het gedrag van eenden en kuikens in het voorjaar komt in een videoband in beeld. Als verwerking wordt in practicumvorm nog een proefje over waterafstoting gedaan.

Vorbereiding: Zet een grote teil vol met water midden in de kring.
Kook een kippenei.
Maak setjes van practicummaterialen.

Introductie: Een eend in het water

Alle kinderen gaan in de kring zitten. In het midden van de kring drijft een speelgoedeend (vrouwtje) in een grote teil met water.

U kunt nu in een kringgesprekje een paar vragen aan de kinderen stellen:

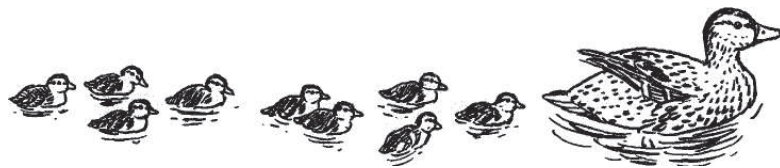
- Wat is dat voor een dier? (eend)
- Op wat voor plekken wonen eenden? (sloot, vijver)
- Weten jullie in de buurt plekjes waar eenden wonen? Waar dan?
- Is dit een meneer of een mevrouw eend? (vrouwtje)
- Ziet meneer eend er precies hetzelfde uit? (nee)
- Wat is er dan anders aan een mannetjeseend?

Laat de kinderen proberen te bedenken wat voor verschillen er zijn tussen mannetjes- en vrouwtjeseenden. Geef zelf nog geen antwoorden en probeer ook nog geen antwoorden goed of af te keuren. Bij stellige beweringen van kinderen kunnen vraagtekens worden gezet (Weet je dat wel heel zeker? Hoe zit het precies? Zijn de andere kinderen het ermee eens?). De onzekerheid die op die manier ontstaat, prikkelt de nieuwsgierigheid. Dat kan motiveren om straks beter te kijken naar de uiterlijke verschillen tussen de modellen, op de dvd en zomogelijk bij de eenden in levenden lijve.

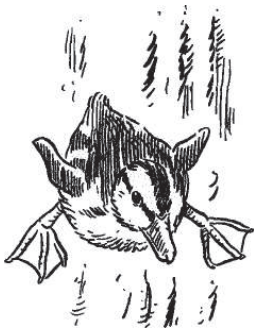
Zet vervolgens het model van de woerd bij de eend in het water.
Nu kunnen de gestelde hypothesen worden gecontroleerd, voor zover ze op het uiterlijk betrekking hadden.
U kunt nu de onderdelen laten benoemen. Behandel typische kenmerken (kleuren, krulstaart, platte snavel, neusgaten, etc.).

Weten de kinderen ook hoe jonge eendjes eruit zien?
Hoe groot zijn ze?
Wat voor kleur?
Hoe komen er eigenlijk jonge eendjes?
Vermoedelijk weten de kinderen dat jonge eendjes uit een ei komen.
Laat nu het kippenei zien.
Komen er eendenkuikens uit zulke eieren?

Maak nu de overstap naar de dvd.

Kern:

dvd "Eendenkuikens, eend"

Draai in de klas de dvd.

Korte beschrijving van de inhoud van de dvd.

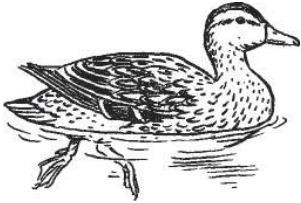
Duur: ca. 20 minuten.

De dvd wordt gepresenteerd door presentator "Rien" en handpopkuiken "Pien". Af en toe treden ook kinderen op in het filmpje. Het grootste gedeelte van de dvd bestaat uit filmfragmenten van echte wilde eenden.

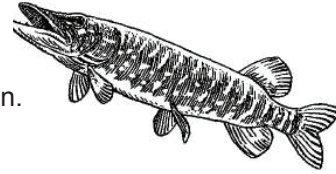
Tijd

0	In de inleiding wordt de stap van Pasen naar eieren, naar kippenkuikens, naar eendenkuikens gemaakt.
4.50	Mannetje (woerd) en vrouwtje (eend) wassen hun verenpak, poetsen en vetten hun veren in.
6.10	Kinderen maken papieren eenden. Eén van de twee wordt ingevet met boter. Daarna worden beide overgoten met water om het waterafstotende effect van vet aan te tonen.
8.15	Balzen ("halzendans") en paren.
Een op nest in boom.
Nest met eieren.
Broeden. Moeder eend drinkt slecht af en toe.
9.45	Pien kruipt weer in het ei en wordt "bebroed" onder een stapel warme kleren.
10.50	Kuikens komen uit het ei.
Kuikens plonzen achter moeder eend te water.
Kuikens volgen eend.
Eend kwaakt alarm omdat er een vos in de buurt is.

- Snoek loert op jongen.
 Meeuw valt aan: moeder verdedigd.
 Kuikens groeien.
 Grondelen om voedsel te zoeken.
 Oefenen vleugels om te leren vliegen.
- 14.45 Pien heeft het te benauwd, wordt uit de stapel kleren bevrijd.
- 15.40 Rien, Pien en de kinderen gaan eenden kijken bij een vijver.
 Pien wordt in een mandje te water gelaten.
 Er wordt ook een lokeend te water gelaten.
- 18.15 Eenden knutselen met eieren.
 20.0 Einde.

Nabespreking

Bespreek de dvd na met de kinderen.

Maak een lijstje met alle dingen die de eenden deden (gedragingen als wassen, poetsen, vliegen, kwaken, broeden, in het water springen, grondelen).

Kunnen de kinderen nog meer dingen bedenken die eenden doen? (vliegen, waggelen, slapen).

In de nabespreking wordt het gedrag van eenden vergeleken met de gedragingen van kinderen. De leefwereld van eenden wordt op die manier dichterbij die van de kinderen gebracht. Bij de nabespreking kunt u weer gebruik maken van de waterbak met de nep-eenden.

Voorbeelden van vragen die u kunt stellen:

- Wat deden de eenden in de film? (zwemmen, slobberen, grondelen, om elkaar heen zwemmen, "vrijen", poetsen, wassen etc.) Laat kinderen om beurten de bewegingen van de eenden, voor zover mogelijk, nadoen met de lokeenden.

- Wat eten eenden?

Ze eten bijvoorbeeld waterplanten, zaadjes (o.a. de drijvende zaadjes van de Els), kleine beestjes zoals watervlooien en slakken.

Wat eten jullie?

- Hoe wonen eenden? Hoe wonen jullie?

- Hoe slaapt een eend? (zittend met de kop in de veren)

Wat doen jullie met je hoofd als je gaat slapen?

- Lopen eenden zoals wij lopen?

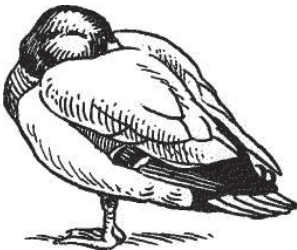
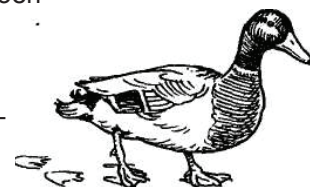
Laat kinderen het waggelen van eenden voordoen

- Heeft de eend een trui aan? Wat dan wel?

- Als je een eend zou zijn, ben je dan een mannetjeseend of een vrouwtjeseend?

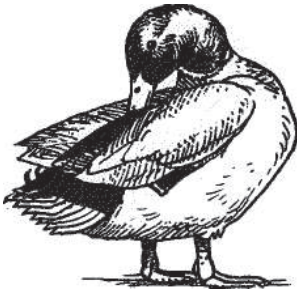
- Praten eenden ook zoals wij?

Het vrouwtje roept een langgerekt "kweek, kweek". De woerd kan niet kwaken, maar roept een zacht, droog "gr, gr".

- Stel je voor dat we allemaal eenden zijn. De jongens zijn de mannetjes-eenden en de meisjes zijn de vrouwtjeseenden. Wat voor geluid maak je dan als ik je aanwijs?
- Op wat voor manier zouden eenden nog meer dingen tegen elkaar kunnen "zeggen", aan elkaar duidelijk kunnen maken? Laat kinderen het voorspelen: dreigen met de kop naabeneden, rondjes om elkaar heen zwemmen en "halzendansje" als mannetje en vrouwtje elkaar lief vinden.

Verwerking:

Practicum: Vet stoot water af.

Doe met de kinderen ook de proef om aan te tonen dat vet water afstoot.

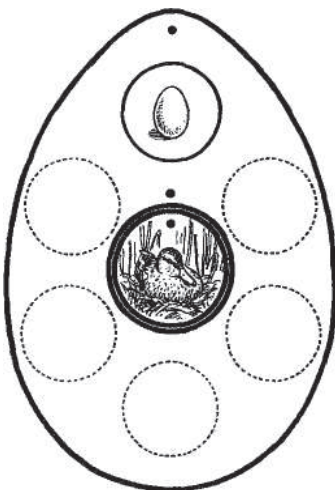
Laat de kinderen in groepjes eendjes knippen van stevig papier. In ieder groepje wordt één van beide eenden ingevet met margarine. Dan worden beide eenden overgoten met water. De kinderen ervaren zelf het verschil. Laat ze goed kijken naar de vorm van het water op beide eenden (op een vet oppervlak zijn de druppels meer bolvormig). Vervolgens kunnen ze onderzoeken wat er gebeurt als je water druppelt op echt veertjes.

Deze proeven kunnen eventueel ook klassikaal als demonstratie worden uitgevoerd.

Nabespreking

Besprek de proeven na. Benadruk het belang van het goed onderhouden (poetsen) van het verenpak van vogels.

Verwerking

Knutselblad "van ei tot eend".

Kopieer het knutselblad op stevig papier. De kinderen kunnen er nu zelf mee aan de slag.

Knip het grote ei uit.

Knip of prik de plaatjes van ei tot eend uit.

Plak de plaatjes in goede volgorde in de vakjes rond de moedereend.

Kleur alle plaatjes.

Prik het ronde, middelste plaatje van de moedereend uit langs de buitenste dikke lijn.

Knip de rand langs het plaatje weg.

Hang het plaatje met een draadje in het gat, zodat het vrij kan ronddraaien.

Hang het ei op een plaats waar het door luchtstroming meer kans heeft te bewegen, bijvoorbeeld boven de verwarming of bij de deur.

Werkles Een eendensloot in de klas.**Nodig:**

Zelf verzorgen:

- werkblad: "Mannetje-eend"
- werkblad: "Vrouwje-eend"
- lucifersdoosjes
- katoen of wol, geel en bruin
- karton
- bruin vilt of schubben van een dennenappel
- donkere kraaltjes
- twee tafels
- cellofaan of plakfolie
- plakband
- graspollen
- gekleurd papier
- lijm, scharen
- klei
- klein mandje en "nestmateriaal"

In de werklessen kunnen de kinderen samen een eendensloot in de klas maken. Zo wordt er iets van de sfeer van buiten in de school gehaald. De tafel kan in stappen worden opgebouwd. Ook kunnen de taken worden verdeeld. Het uiteindelijke resultaat ziet er heel gezellig uit.

Het water.

Twee tafels worden ongeveer 50 cm uit elkaar gezet. Over deze ruimte wordt cellofaan of doorzichtig plastic gespannen. De randen worden met plakband vastgezet op de tafels.

De oever.

De eendensloot krijgt een meer realistisch aanzien als op de randen van cellofaan graspollen (liefst met een paar bloemen erin) gelegd worden. U kunt de pollen buiten uitsteken. Als ze in de klas goed vochtig worden gehouden, kunnen ze nadien weer op dezelfde plek worden teruggezet.

Nesten.

De kinderen verzamelen buiten takjes, lange grassprietten en zo mogelijk wat veertjes. Van het materiaal maken ze een nest. Als buitenvorm kan een klein mandje gebruikt worden (het blijkt namelijk niet zo eenvoudig als het lijkt, om een nest te maken!). De eieren kunnen bijvoorbeeld van klei worden gemaakt en lichtgroen worden geverfd. Ze worden in het nest en tussen het dons gelegd. Echt dons is verkrijgbaar bij beddenspeciaalzaken en soms bij de poelier. Er kan natuurlijk ook materiaal gebruikt dat op dons lijkt, zoals wol of watten.

Vissen in het water.

Op (gekleurd) papier kunnen de kinderen vissen tekenen en uitknippen. Met plakband en draad worden ze onder water gehangen.

De eenden.

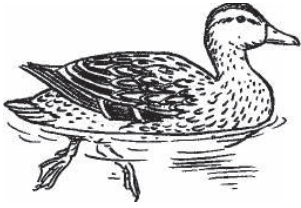
Als u de werkbladen "Mannetje-eend" en "Vrouwtje-eend" op stevig papier kopieert kunnen de kinderen de eenden kleuren, uitknippen en tegen elkaar plakken. Door de "voetjes" aan beide kanten om te buigen blijven ze rechtop staan. Nog beter gaat het als beide helften van de eend tegen een lucifersdoosje worden geplakt. Laat de eenden op de kant en in het water zetten.

De kuikentjes.

Leer de kinderen hoe ze een pompoen kunnen maken met twee kartonnen ringen en draad. Van een grotere en een kleine pompoen van gele wol of gele en bruine wol door elkaar kunnen de kinderen zelf hun eigen "pijltjes" (eendenkuikens) maken.

Lijm de kraalooigjes en een snaveltje van vilt of een schub van een dennenappel op de kop.

DOTJE DONS een verhaal

Vooraf:

Soms maakt moedereend een nest metershoog boven in een boom. De pasgeboren eendjes duikelen naar beneden of het de gewoonste zaak van de wereld is. Er is één eendje dat niet zo goed durft.

Inhoud

Het is voorjaar geworden. Dat kun je aan alles merken. Veel bloemen staan al in bloei en de vogels fluiten hun mooiste lied. Het zonnetje schijnt heerlijk.

Voor moedereend is het ook voorjaar geworden. Ze moet een goed plekje zoeken om een nest te maken. Samen met vadereend gaat ze erop uit. Ze kijken tussen het hoge riet, maar daar heeft de familie waterhoen al een nest gebouwd. Dan zien ze tussen het hoge gras een mooie plek. Jammer genoeg denkt Klara de Koe er net zo over en graast het mooie plekje weg. Ze zwemmen maar gauw verder. Zo komen ze in een sloot met aan de kant heel oude bomen. Het zijn knotwilgen. "Wat zien ze er knoestig uit met al die gaten, kloven en hollen. Daar zou ik best een nest in willen maken," denkt Moedereend.

Ze kijkt nog eens goed en ziet dat er in een van de knotwilgen een prachtig hol zit. Dat is mooi.

Ze vliegt er naar toe. Als ze in het holletje zit kan niemand haar vinden, zo hoog zit ze.

Snel begint ze een nest te maken. Takjes, stukjes riet en plukjes gras gebruikt ze daarvoor. Heerlijk zacht dons van haar buik legt ze binnenin. Wat ziet het nest er nu prachtig uit.

Blij gaat moedereend op het nest zitten en legt wel negen lichtgroene eieren. En dan moet ze wachten, wel vier weken lang. Doodstil zit ze op haar nest te broeden. Niemand ziet haar. Eindelijk is het zover. Ze hoort een zacht tikkend geluid. Ze luistert... Het is het tikken van de snavel van een kuiken tegen het ei!

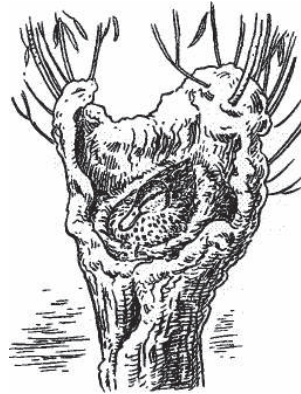
Het kuiken wil er zo graag uit. Tik, tik, tik doet het heel hard tegen de schaal van het ei. Als het ei stuk is, kruipt het kuikentje eruit. Nat en moe ligt het onder de warme buik van moedereend. Wat is moedereend blij met haar kuiken.

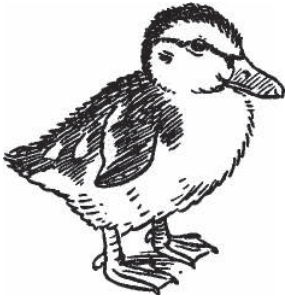
Even later liggen er negen eendjes in het nest. Ze hebben allemaal natte bruine donsveertjes. Na een paar uur zijn ze allemaal opgedroogd, iedere keer als moedereend tegen haar jongen kwaakt, piepen de kleintjes terug. Zo leren ze elkaar goed kennen.

Dan wordt het tijd om samen op stap te gaan. Eerst moeten ze uit de hoge knotwilg. Het eerste eendje kruipt naar de rand van het nest en ziet dat ze hoog boven de grond zitten. "Toe maar," kwaakt moedereend, "laatje maar vallen en spreid je vleugels uit!"

Na een kleine aarzeling springt het eendje. Rollebollend komt het op de grond. Hè, Hè, dat is gelukt.

Nu durven de andere eendjes ook. Eén voor één springen ze totdat het laatste eendje aan de beurt is. Het kijkt over de rand en slaat meteen de vleugels voor de ogen. O, wat een diepte. "Toe maar Dotje Dons" kwaakt moedereend, "je broertjes en zusjes zijn ook al beneden."

Dotje Dons wil heus wel, maar zijn vleugels zijn nog zo klein en het is zo hoog. Angstig piepend kijkt het naar beneden. Moedereend is juist van plan Dotje Dons in haar snavel te nemen, als ze iemand hoort aan komen. Het is Hans. Hij heeft een lange stok in zijn handen. Daarmee springt hij over de sloten. Hans wil juist naar de overkant springen, als hij gepiep hoort. Wat is dat voor een geluid? Waar komt dat vandaan? Dan ziet hij acht eendjes in het gras. Waar zou hun moeder zijn? Hij hoort ook gepiep uit de knotwilg.

Hans gaat op zijn tenen staan en ziet het verborgen eendennest met de moedereend. Naast haar zit het bang piepende Dotje Dons. "Och," zegt Hans, "durf jij niet naar beneden? Zal ik je helpen?" Heel voorzichtig neemt hij Dotje Dons in zijn handen. "Wat een lief zacht eendje," denkt Hans. Hij zet het op de grond tussen de andere kuikens. Rrrtt, daar komt moeder eend aangevlogen. Kwaak, kwaak roept ze alsof ze Hans wil bedanken. Samen met haar negen eendenkinderen waggelt ze naar de sloot. Ze plonzen er achter elkaar in. Hans kijkt lachend toe hoe ze met veel lawaai weg zwemmen. Moedereend luid snaterend en de kleintjes druk piepend. Ze zwemmen alle negen als de beste.

"Nog even kijken naar het nest in de knotwilg," denkt Hans. Het ziet er kaal en leeg uit nu de eendjes weg zijn. "Wat knap dat moedereend zo hoog in de boom een nest heeft gemaakt. Als ik eend zou zijn, dan zou ik hier best willen wonen."

Dan pakt hij zijn stok, springt over de sloot en gaat op weg naar zijn eigen huis. Alleen is dat van steen en niet van dons en takjes.

